

Хомич О. М. Сучасні особливості інклюзивної освіти в Україні / О. М. Хомич // Надання освіти особам з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього простору: Матеріали регіональної науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 09 грудня 2015р.). – Лисичанськ: ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ: ТОВ «КИТ – Л». – С. 107–109.

В статті розглянуто проблеми та особливості надання освіти особам з особливими потребами в умовах інклюзивної освіти в Україні; визначено, що для організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах мають бути створені належні умови.

Ключові слова: інклюзивна освіта, особливі потреби, освітній простір.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Хомич О.М.

ВП «Лисичанський педагогічний коледж
ЛНУ імені Тараса Шевченка»

м. Лисичанськ

Сьогодні диктує нам свої вимоги до формування малих дитячих груп. Особливості комплектації груп дитячих садків та класів загальноосвітніх шкіл залежать від законодавчої бази тієї країни, до якої відноситься навчальний заклад. Важливо пам'ятати це в першу чергу батькам тих дітей, хто обирає навчально-виховний заклад за параметрами «це – кращий учитель», «у цього вихователя завжди цікаво», «а ось цей випуск четвероклашок є найпрацьовитішим із усіх», «саме ця школа має той профіль, що підходить нашій родині». Ці тези є найпоширенішими при виборі навчально-виховного закладу для своєї дитини у батьків свідомих, зосереджених на своїй дитині, як показало опитування батьків першокласників ЗОШ № 2 м. Лисичанськ та батьків дошкільнят ДНВЗ «Теремок» м. Лисичанськ. А ось і інші відповіді батьків: «ближче всього від дому, менше грошей здавати, мені все одно...» – таких відповідей, на жаль, більшість. То як же будуть уживатися діти своїх батьків із такими протилежними поглядами?

Відповідь одна – найголовніше, на що треба звертати увагу при виборі місця навчання для дитини – це рівень фахової та спеціальної освіти першого вихователя, першого вчителя, педагога, якому ми доручаємо виховання своєї дитини та формування особистості свого маля.

Так зараз вся педагогіка зіштовхнулася із новою проблемою – тотальна неготовність педагогічних кадрів до ведення груп дітей із особливими потребами. Коли до звичайних груп дитячого садка, або до першого класу школи потрапляють діти, що мають різноманітні вади розвитку, як от: аутичні розлади, синдром гіперактивності із порушенням уваги, діти із глибокою затримкою психічного розладу та педагогічною занедбаністю та багато інших психологічних відхилень у поведінці, емоційній сфері, мовленнєві розлади тощо.

Таким чином ми приходимо до думки, що сучасний звичайний педагог дошкільної освіти, або вчитель початкової школи повинні мати глибокі теоретичні знання та практичні навички роботи із дефектології, патопсихології, нейропсихології, інклюзивної педагогіки. Також були б не зайвими медичні знання та глибокі знання з загальної психології.

Як ми вже розуміємо зараз це майже не можливо. Не готові сучасні педагоги до такого серйозного навантаження як особлива дитина в класі. А якщо така дитина не одна на дитячий колектив, і кожна із своєю особливістю... Тож давайте дивитися правді у вічі – пощастило лише тим дітям та педагогам, у кого в колективі таких дітей не буде. Інші – отримують знервованого педагога, збентежених дітей і, як наслідок, великі «білі плями» у навчально-виховному впливі, чи навіть анти-приклад взаємодії дитина-педагог, дитина-дитина, поведінкові розлади, розлади емоційного стану та інтелектуальний вакуум.

Які ж є засоби та форми боротьби із такими негативними проявами? По-перше, звичайно це підвищення педагогічного освітнього рівня самих педагогів, формування адекватного мислення у батьків дітей-однокласників дитини з особливими потребами та насамперед профілактична, адаптаційна, та постійна корекційна робота із самими дітьми з особливими потребами.

Хто повинен перейматися проблемами дітей з особливими потребами в умовах звичайного навчального закладу? Звичайно це адміністративний состав закладу, що створює матеріально-технічні та методичні умови для навчання та виховання таких дітей, це робітники соціально-психологічної служби: практичний психолог та соціальний педагог, це також дефектолог, логопед, медична сестра, або лікар навчального закладу, а також, звичайно, сам педагог – керівник групи дітей, з якими навчається дитина з особливими потребами.

«Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей» – наголошує Концепція розвитку інклюзивної освіти в Україні за Наказом МОН від 01.10.2010 № 912. Але ж ми розуміємо, що насправді в групах дітей із кількістю понад 15–20 осіб виконувати застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей становиться неможливим

одному вчителю, або вихователю. Треба до цієї проблеми підходити більш комплексно, різнобічно.

При опитуванні вчителів загальноосвітніх шкіл з питання «Які проблеми більш за все турбують їх при роботі із класами в яких є дітки з особливими потребами?» було виявлено наступне: 10 % вчителів відчують труднощі при побудові взаємин як із самою дитиною, так і з її батьками, 15 % вчителів не можуть підібрати загальних методів впливу на весь клас із дитиною з особливими потребами, ще 15 % вчителів не розуміють доцільності поєднання дітей в загальні інклюзивні класи та вважають, що дитина все ж таки краще розвивалася та швидше соціалізувалася, як би з нею працювали вузько-спеціалізовані педагоги із спеціальною освітою. Але все ж таки більша частина вчителів намагається побудувати і системи взаємин, і знайти спеціальні методи впливу, а труднощі вони вбачають у загальній неготовності всієї системи освіти до повного переходу на інклюзивні засади.

Інклюзивне навчання означає, що всі учні можуть навчатися в школах за місцем проживання, в загальноосвітніх класах, в яких в разі необхідності їм буде надаватися підтримка як у навчальному процесі, так і з перепланування школи, класів, програм і діяльності з тим, щоб всі учні без виключення навчалися і проводили час разом. Процеси інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітні навчальні заклади може і набудуть значного поширення і стануть успішними, але тільки за умови зміни ставлення в суспільстві до цих дітей та до ідеї інклюзії, покращення матеріального забезпечення системи освіти, здійснення необхідної фахової підготовки майбутніх педагогів і обов'язкового проведення їх масової перепідготовки.

Проведені в Україні дослідження в останні роки дають можливість зробити висновки, що діти з особливими потребами, які навчаються в інклюзивних класах/групах, стали прихильніше ставитися до оточуючих, зріс їх інтерес до навчальної діяльності та спілкування, з'явилася мотивація до самоконтролю, стали частіше виявлятися почуття гордості за себе та продукт власної діяльності. Найбільш позитивно вплинуло залучення на соціально-емоційну сферу дітей, розвиток їх творчості та фізичної культури. Педагоги та спеціалісти експериментальних закладів зазначають, що відбулися позитивні зміни в розвитку навчальних умінь і навичок, мистецькому та творчому самовираженні дітей з особливими потребами.

Тож ми маємо користуватися досвідом більш успішного впровадження інклюзивної освіти в навчально-виховну діяльність експериментальними закладами та розуміти доцільність такої освіти.

Отже, інклюзивне навчання в загальноосвітніх закладах відображає одну з головних демократичних ідей – усі діти є цінними й активними членами суспільства. Інклюзія означає розкриття кожного учня за допомогою освітньої програми, яка є достатньо складною, але відповідає його здібностям. Вона враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, яка забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом. Але саме головне – дитина вчиться життєдіяльності в оточенні

здорових дітей, що формує спрямованість до повноцінного життя, до усвідомлення власної спроможності, підвищення якості власного буття.

Та насамкінець зазначимо, що для організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах мають бути створені умови для забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень такого закладу дітей з вадами опорно-рухового апарату, зокрема тих, що пересуваються на візках, та дітей з вадами зору; забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання; облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного, для проведення корекційно-розвивальних занять; забезпечення відповідними педагогічними кадрами. І тоді вже можна буде говорити тільки про позитивний вплив інклюзивної освіти на всіх учасників навчально-виховного процесу.